

Stockholms Natur

PROGRAMBLADET FEBRUARI – AUGUSTI 2018

ÅRGÅNG 31 • STOCKHOLMS OCH SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENINGAR

Foto: Naturskyddsföreningen/Bildbanken Naturkontakt

Kraftsamling behövs nu!

Agenda 2030 är en viktig ledstjärna i arbetet både lokalt och nationellt.

Kampanjen #ettskräpomdagen syftar till att minska skräpet och är ett bra exempel på många bäckar små. Alla kan bidra och detta är en av de lättaste miljöinsatserna, men enormt viktig! Mycket skräp innehåller plast och det är extra viktigt att få bort för att plasten (särskilt mikroplast) skadar ekosystemen.

Det sammantagna trycket i miljöfrågorna får egentligen alldeles för lite uppmärksamhet, även inom länet kan denna tendens skönjas. För hur många tänker på att det finns totalt 31 lokala Naturskyddsföreningar i länet plus Symbios på Stockholms universitet? En ovärderlig kraft som på en mängd olika sätt för fram betydelsen av natur och miljö i olika delar av länet.

BLI MEDLEM I NATURSKYDDSFÖRENINGEN!

Stöd kampen för natur och miljö. Tillsammans har vi kraft att förändra. Som medlem får du vår medlemstidning Sveriges Natur 5-6 ggr/år, möjlighet att delta i olika aktiviteter där du bor och rabatt på seminarier och andra evenemang som vi arrangerar. Avgift: 295 kr/år. Anmäl dig på: www.naturskyddsforeningen.se

Något som vi tror kommer bli allt mer aktuellt på agendan är Agenda 2030 som är ihopkopplat med FN:s 17 globala hållbarhetsmål. Agenda 2030 antogs på ett toppmöte i FN i New York i september 2015. En välbehövlig vägvisare stakades därmed ut för världens länder. Naturskyddsföreningen på riksnivå har arbetat med implementering av Agenda 2030 i Sverige och nu hålls utbildningar för kommuner i hur Agenda 2030 ska kopplas ihop med deras lokala mål. Även i vår lokala omvärldsbevakning har Agenda 2030 dykt upp mer och mer och vi ser en möjlighet att börja tänka i banor som vad Stockholm bör vara för stad år 2030, om den ska vara både ekologiskt och socialt hållbar.

Mandatperioden börjar lida mot sitt slut och nu hoppas vi på en rejäl tempohöjning i stadens miljöarbete. Att bara Älvsjöskogens naturreservat blivit inrättat hittills är förvånande. Flera naturreservat är nu planerade sista halvåret: Rågsveds friområde, Kyrkhamn, Årstaskogen-Årsta holmar och förhoppningsvis även Östra Älvsjöskogen. Stadens kemikaliearbete går framåt och satsningarna på cyklism är glädjande. Förslag på naturbuss i Stockholm är klart positivt och vi välkomnar de åtgärder som tagits fram för att förbättra vattenkvaliteten i våra sjöar.

Vi har goda förhoppningar att driva på i miljöarbetet i Stockholm under 2018. Kontakta oss om du vill ge förslag, inspel m.m.! Slutligen, varmt välkommen på våra aktiviteter!

Staffan Winter

Ordförande i Söderorts Naturskyddsförening

Anders Tranberg

Ordförande i Stockholms Naturskyddsförening

STOCKHOLMS OCH SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENINGAR

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening är lokala kretsar inom Naturskyddsföreningen. Tillsammans är vi 28 400 medlemmar. Geografiskt omfattar Söderortskretsens stadsdelarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck. Medlemmar från övriga stadsdelar i Stockholm tillhör Stockholmskretsens.

STOCKHOLMSKRETSENS STYRELSE

Anders Tranberg, ordförande och grönomsrådesfrågor, 073-724 63 07; Janaki Haag, kassör; Ingrid Bergenudd, sekreterare; Fredrick Regnell, vice ordförande; Anky Enskog; Carl-Johan Schultz; Sofia Svensson; Ingela Norlin; Nova-Lee Branting; Sara Olsson.
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

SÖDERORTSKRETSENS STYRELSE

Staffan Winther, ordförande, 070-516 12 34; Christian Sommer, vice ordförande, 070-794 76 46; Lasse Lidgren, sekreterare, 070-278 08 16; Elsa Lindahl, kassör, 070-445 21 27; Gofi Aldstam, ledamot och kommunikatör, 073-844 68 68; Anneli Häkkinen, ledamot, 073-850 39 22; Alice Knutas, ledamot, 070-911 13 48.
www.soderort.naturskyddsforeningen.se

Redaktion programbladet

Ingrid Bergenudd, Elsa Lindahl, Anneli Häkkinen, Ingela Norlin
Layout: Jonas Nilsson
Omslagsfoto: Bastardsvärmare (foto Anders Tranberg)

Skogen och branden

Brand är ett naturligt inslag i skogens ekologi, historiskt har skog brunnit regelbundet. Torra somrar ökade risken och vid åskväder kunde blixten slå ner och antända träd. Då trakter började befolkas använde bönderna sig från början av svedjebränning och om det gjordes oförsiktigt kunde detta sätta igång mer eller mindre förödande bränder. Efter en skogsbrand dör de flesta marklevande insekter och spindlar. Beroende av omfattningen av branden försvinner även många arter av örter. Är marken mycket torr kan hela humuslagret förkolna och nästan alla trädets rötter bli förstörda. Flera arter av både insekter och växter är dock gynnade av skogsbränderna, vissa är dessutom helt beroende av dem. Kort efter en brand kan en skalbagge dyka upp som känner brandluft på långt håll, brandlöpare. En annan är sotsvart praktbagge som letar efter de mest brända partierna av skogen med hjälp av ett värmekänsligt organ på kroppens undersida. En annan insekt, hornstekel, har larver som lever inne i döda träd och som kan komma i stora mängder efter en brand. En av de första växterna som dyker upp är en liten svamp som heter eldskål men som snabbt försvinner då andra arter etablerar sig då den inte tål konkurrens. Andra arter som snabbt etablerar sig efter bränder är kolflamskivling, stybbskål och lungmossa. Brand- och svedjenäva är två örter som är helt beroende av bränder. Dessa örter frön kan ligga i jorden i flera hundra år och vänta på en brand så att de kan börja gro.

Branden i Västmanland är den största branden i modern tid. Branden bröt ut den 31 juli 2014, en torsdag. Det hade varit extremt varmt, torrt och blåsigt länge och det rådde totalt eldningsförbud. Gnistor från en markberedare startade elden och föraren larmade brandkåren som anlände en dryg timme senare. Då hade branden redan spridit sig på en yta av 600 x 1 000 meter. På kvällen arbetade ett 30-tal brandmän med hjälp av en helikopter med att släcka elden, men branden spred sig norrut och på lördagen hade brandområdet ökat till en yta av 2 700 hektar. På måndagen spred sig elden explosionsartat och okontrollerat. Hus brann, flera orter var hotade och invånare fick evakueras. Elden nådde slutligen

Foto: Länsstyrelsen i Västmanland

sjön Snyten, en naturlig gräns i norr. Dock var branden så våldsam att den hoppade flera hundra meter över sjön och antände träd och hus på andra sidan. Tätorten Norberg var hotad och man förberedde evakuering. Då var brandområdet som störst, 14 000 hektar. Fram till måndagen hade de lokala räddningstjänsterna skött insatserna, därefter tog länsstyrelsen hand om ledningen och samordningen. Med utländska vattenbombare, mer resurser på marken och väderomslag förklarades branden vara under kontroll den 11 augusti.

Elsa Lindahl

Kassör i Söderorts Naturskyddsförening

PS. 19:e maj arrangerar vi en resa till brandområdet. Följ med!

TILLSAMMANS ÄR VI STARKA

Vill du göra något för natur och miljö i din närhet och med större perspektiv? Naturskyddsföreningen är en stark röst i miljödebatten med sina 226 000 medlemmar i Sverige. Vi arbetar för naturen runt husknuten och med de globala miljöfrågorna. Naturskyddsföreningens fem huvudområden är Hav och fiske, Jordbruk och mat, Klimat, energi och transporter, Miljögifter samt Skog- och naturvård.

HAR VI DIN E-POSTADRESS?

Vi vill kunna meddela aktiviteter och information via mejl. Skicka din e-postadress med medlemsnummer och namn till kretsen du tillhör (Söderortskretsen omfattar stadsdelarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck, övriga stadsdelar i Stockholm tillhör Stockholmskretsen). Kontakta sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se eller soderort@naturskyddsforeningen.se.

AKTIVITETSKALENDERN

Under rubriken Aktivitetskalendern på våra webbplatser hittar du alla våra aktiviteter:

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se
www.soderort.naturskyddsforeningen.se

VOLONTÄR FÖR EN DAG

Vill du göra något för miljön utan att knyta dig till någon särskild grupp eller nätverk? Då kan du anmäla dig som miljövolontär och få erbjudanden om att delta i enskilda natur- och miljöevent. Det kan handla om att dela ut informationsblad, rodde prylar eller stå värd för en utställning. Du bestämmer hur många event du vill delta i och vad du vill göra. Välkommen att göra en insats för miljön! Kontakta sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se eller soderort@naturskyddsforeningen.se.

ENGAGERA DIG FÖR MILJÖN

Vi söker nya personer till våra styrelser som vill vara med och påverka miljön i Stockholm. Du behöver inte vara natur- eller miljöexpert, utan vi ser lika gärna att du har erfarenhet av till exempel media eller ekonomi. Kontakta sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se eller soderort@naturskyddsforeningen.se.

FACEBOOK

Ta del av nyhetsflödet genom att gilla din krets på Facebook! Sök på Stockholms Naturskyddsförening respektive Söderorts Naturskyddsförening.

Vårens och sommarens program

Vi vill gärna att du anmäler dig till våra arrangemang eftersom det underlättar planeringen. Har du missat sista anmälningsdag går det oftast bra att efteranmäla. Hör gärna av dig om du blir förhindrad att delta i aktivitet du anmält dig till. Obs! Oförutsedda programändringar kan förekomma. Se våra webbplatser för aktuell information.

Aktiviteterna anordnas i samarbete med Studieförbundet.

FEBRUARI

CAFÉREPET – LAGA OCH PRATA HÅLLBARHET

15 FEBRUARI, TORSDAG, KL 18–20

Funderar du på hur du kan leva mer hållbart i praktiken och vill diskutera det med andra? Är handdukshängaren av? Behöver gitarren en ny sträng? Kom då och häng med oss! Ta med dig dina trasiga prylar och laga dem. Vi pratar hållbar livsstil, alltifrån hur man lagar till återbruk och hållbart resande, medan vi hållbarhetsfika. Vi samarbetar med Refo, vilkas vision är att förbättra världen genom designat återbruk och utbildning (www.refo.nu).

➤ **Samling:** Plats meddelas en vecka i förväg på <https://stockholm.naturskyddsforeningen.se/>.

Info & anmälan: Senast 11 februari till Handla miljövänligt-gruppen i Stockholm, hmvgruppen@gmail.com.

HORMONSTÖRANDE ÄMNER: FILM OCH DISKUSSION

20 FEBRUARI, TISDAG, KL 18.30–20.30

Hur kan det vara så svårt att få bort bevisat hormonstörande ämnen från våra livsmedel, barnleksaker och hygienprodukter? Stockholms kemikaliegrupp bjuder in till filmvisning av Endocrinaton, en film om hormonstörande ämnen och maktspellet kring regleringen av dessa i EU-parlamentet. En beskrivning av forskningsläget, lobbyismen och EU:s kemikalielagstiftning REACH. Filmen är ca 1 timme lång, varefter vi diskuterar filmen och ämnet med Cecilia

Hedfors, sakkunnig i miljögifter på Naturskyddsföreningen. Filmen är på engelska utan svensk text.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info & anmälan: Senast 18 februari till kemikaliegruppen@gmail.com.

MARS

CAFÉREPET – LAGA OCH PRATA HÅLLBARHET

5 MARS, MÅNDAG, KL 18–20

Funderar du på hur du kan leva mer hållbart i praktiken och vill diskutera det med andra? Är handdukshängaren av? Behöver gitarren en ny sträng? Kom då och häng med oss! Ta med dig dina trasiga prylar och laga dem. Vi pratar hållbar livsstil, alltifrån hur man lagar till återbruk

Foto: Naturskyddsföreningen/Blidbanken Naturkontakt

och hållbart resande, medan vi hållbarhetsfika. Vi samarbetar med Refo, vilkas vision är att förbättra världen genom designat återbruk och utbildning (www.refo.nu).

➤ **Samling:** Plats meddelas en vecka i förväg på <https://stockholm.naturskyddsforeningen.se/>.
Info & anmälan: Senast 1 mars till Handla miljövänligt-gruppen i Stockholm, hmvgruppen@gmail.com.

ÅRSMÖTE SÖDERORTS-KRETSEN

8 MARS, TORSDAG, KL 18–21

Vi går igenom föregående års verksamhet och alla medlemmar är välkomna att vara med och välja ny styrelse till Söderortskretsen. Vi bjuder på lättare förtäring. Kjell Eklind

föreläser om det ekologiska kretsloppet i trädgården som börjar och slutar i komposten, trädgårdens jordfabrik. Att ha kompost är lämpat för alla som odlar, så kom och få inspiration till att odla ekologiskt.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Anmälan: Senast 5 mars till soderort@naturskyddsforeningen.se, ange om du vill ha specialkost.
Info: Christian Sommer, chrissommer@hotmail.com, 070-794 76 46.

VAR MED OCH LAGA DET GRÖNA KÖKETS MAT!

11 MARS, SÖNDAG, KL 17 TILLS VI ÄR KLARA

Hur ska vi äta mer hållbart? Vi utforskar och inspireras av det gröna köket under en kväll genom att laga vegansk mat tillsammans. Sedan

samlas vi runt matbordet för att äta gott och prata hållbar mat.

➤ **Samling:** Snabbköpet i Gröndal, Ljusstöparbacken 1, kl 17. Hållplats Trekanten med Tvärbanan.

Info & anmälan: Alice Knutas, 070-911 13 48, aliceknutas92@gmail.com.
Kostnad: 150 kr, betalas med Swish eller kontant på plats.

ANTISCAMPIDAGEN 2018

17 MARS, LÖRDAG, KL 10

På årets Anti scampi-dag ger vi extra uppmärksamhet åt problemen med odlade tropiska jätteräkor. Inte heller jätteräkor märkta med ASC är hållbart producerade. Vi samlas på Rikskansliet och delar sedan ut informationsmaterial på gator och torg, till butiker och restauranger och ger en eloge till dem som skippat scampi!

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info & anmälan: Gudrun Hubendick, gudrunhubendick@hotmail.com.

BRA MAT FÖR HÄLSA, MILJÖ OCH KLIMAT

21 MARS, ONSDAG, KL 18–20

Vill du veta hur du kan äta bra, näringsriktig och klimatsmart mat och samtidigt värna om våra öppna landskap? Gunnel Petersson från Sigtunakretsen berättar om projektet hon dragit igång. Recepthäftet "Rätt med lite kött" visar hur man lagar mat med mera rotsaker och baljväxter och med mindre men bra kött, fisk eller kyckling utan att det blir dyrare. Föredrag cirka 45 minuter, tid för frågor och diskussion. Möjlighet köpa recepthäftet för 20 kronor. Ta gärna med kontanter!

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 112, 2 tr.
Info & anmälan: Senast 19 mars till Elsa Lindahl, elsa.k.lindahl@gmail.com, 070-445 21 27.

ÅRSMÖTE STOCKHOLMSKRETSEN

22 MARS, TORSDAG, KL 18–21

Anders Tranberg ger en bildexposé över Älvsjöskogens naturreservats naturmiljöer, arter och historik. Vi väljer därefter en ny styrelse och går igenom föregående års verksamhet. Vi bjuder på lättare förtäring.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Anmälan: Senast 18 mars till ing-

rid_bergenudd@hotmail.com. Ange om du vill ha specialkost.

SKOGSBRANDEN I VÄSTMANLAND

26 MARS, MÅNDAG, KL 18.30–19.30

Sommaren 2014 växte några gnistor till Sveriges största brand på hundratals år. Branden kostade miljoner, en person dog och många blev skadade eller fick fly. En av dem var Sven Olov Karlsson, som efteråt försökte utforska om det var mer än bara hetta och vind som orsakat katastrofen. Han fann en berättelse om ekonomiska nedskärningar, om klimatförändringar och om hur människans eldar genom årtusendena skövat allt mer av världens natur. Hör Sven Olov berätta om sin bok Brandvakt. Möjlighet finns att köpa boken under kvällen.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli Åsögatan 115 2 tr.
Info & anmälan: Senast 22 mars till Elsa Lindahl, elsa.k.lindahl@gmail.com, tel 070-445 21 27.

GÖR DIN EGEN EKOLOGISKA DEO OCH SALVA

27 MARS, TISDAG, KL 18–20.30

Sara Nomberg, ekologisk hudvårds-terapeut och medlem i Naturskyddsföreningens kemikalienätverk, föreläser om varför du ska handla miljövänliga hudvårdsprodukter. Därefter tillverkar vi varsin hälsosam och effektiv deodorant, samt en salva som du kan anpassa efter hudtyp. Möjlighet att doftsätta produkterna efter önskemål.

Ingredienserna är ekologiska och du får med dig recept och info om råvaror. Begränsat antal platser!

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info & anmälan: Senast 16 mars till Handlamiljövänligt-gruppen: hmvgruppen@hotmail.com.
Avgift: Medlem 60 kr, övriga 100 kr. Betalas vid anmälan.

APRIL

VÅRFÅGLAR PÅ SÖDERTÖRN

8 APRIL, SÖNDAG, KL 9–15

Exkursion till Torö vid havsbandet på det sydliga Södertörn. Vi tittar efter vårfåglar på väg norrut, ejdersträck, gäss, rovfåglar, tättingar m.m. Lite skogsarter blir det också. Nybörjare och erfarna skådare lika välkomna! Ta med fika och varma kläder, det blåser kallt vid Torö.

➤ **Samling:** Gullmarsplan (torget). Samåkning i bilar.
Info & anmälan: Anders Tranberg Går bra att anmäla på sms: 073-724 63 07 OBS! Anmäl om du har egen bil och har plats.
Kostnad: Bilersättning till respektive chaufför man åker med. Max 25 personer. Ambitionen är att arrangören klimatkompenserar för CO2-utsläppen.

HUR GÅR DET FÖR GRODORNA I BJÖRKHAGEN?

12 APRIL, TORSDAG, KL 19–21.30

Guidning till den nyanlagda grod-

dammen i Björkhagen. Vi ser hur det går för grodorna att etablera sig i sitt nya hem och kombinerar med en vandring till en mer etablerad lokal för att få se groddjur under deras lek. Vandringen går till lilla Sickla. Ta med stövlar, fick- eller pannlampa och kläder efter väder. Guidningen utförs av Vide Ohlin från Grodkollen, www.grodkollen.se.

➤ **Samling:** Björkhagens t-banestation.
Info: Anneli Häkkinen, 073-850 39 22. Ingen föränmälan.

UTBILDNINGSDAG "SVENSKA I NATUREN"

14 APRIL, LÖRDAG KL 9.30–16

"Svenska i naturen" syftar till att introducera svenska språket och naturen för personer som är nyanlända till Sverige. Som ledare får du kursmaterial och utbildning. Efter genomförd kurs ska du som vill genomföra utflykter för målgruppen känna att du har bra verktyg.

➤ **Samling:** Stopet/Sejdeln på plan 3, Studieförbundet Stockholms län, Norrtullsgatan 12N.
Info & anmälan: www.studieförbundet.se, sök på "Utbildningsdag Svenska i naturen". För frågor och mer information kontakta katrin.hammarlund@studieförbundet.se, 08-555 352 35.

KLÄDBYTARDAGEN

14 APRIL, LÖRDAG, KL 10.30–15

Har du också tröttnat på slit och

släng och snabbt mode som tär på jordens resurser och låter människor arbeta under dåliga förhållanden?! Välkommen till Sveriges största klädbyttardag! Ta med dig plagg som inte längre passar eller som du tröttnat på. De blir nya för någon annan!

➤ **Samling:** Parmmätargatan 3, Kungsholmen.
Info & anmälan: På facebook "Klädbyttardagen Stockholm 2018". Vill du vara med och hjälpa till på klädbyttet? Skriv till hmvgruppen@hotmail.com.

VAD DÖLJER SIG I HUDVÅRD OCH SMINK?

17 APRIL, TISDAG, KL 18.30–20

Kemikaliegruppen bjuder in till en föreläsning om kemikalier i hudvård och smink. Vad finns i dina hudnära produkter och hur kan de påverka dig? Vilka är värstingarna du bör undvika? Du kommer även att få göra det själv-tips med recept. Sara Nomberg, ekologisk hudvårds-terapeut och medlem i kemikaliegruppen föreläser. Möjlighet att ställa frågor efteråt.

➤ **Samling:** Naturskyddsföreningens rikskansli, Åsögatan 115, 2 tr.
Info & anmälan: Senast 15 april till kemikaliegruppen@gmail.com.

VÅRFAGNING PÅ EKUDDEN

22 APRIL, SÖNDAG, KL 10–15

Vi räfsar bort fjolårets löv, kvistar och gräs från ängarna vid Ekudden så att inte ängsväxterna kvävs och för att

underlätta slåtttern. Mellan arbetspassen njuter vi av vårblommor, fågelsång och fika. Ta med matsäck och arbetslust! Vi står för redskapen.

➤ **Samling:** Flatens naturreservat, ängen på Ekudden vid Flatens norra strand, intill Listuddens gård. Ca 2 km söder om tunnelbanestation Skarpnäck.
Info: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se, 070-278 08 16.

KYRKSJÖN OCH BROMMAS NÄRSKOGAR

29 APRIL, SÖNDAG, KL 10–14

Anders Tranberg guidar i Brommas natur och visar på höga värden i både Kyrksjöns naturreservat och i oskyddade naturområden runt omkring. Vi hoppas få se ett rikt djur- och växtliv med närstudier av svarthakedoppingen. Ta med fika!

➤ **Samling:** Utanför t-banestation Brommaplan. Vandring ca 4 km, avslut Ångbyplan.
Info: Anders Tranberg, 073-724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsföreningen.se. Ingen föränmälan.
Avgift: Gratis för medlemmar, icke medlemmar 50 kr.

MAJ

UPPTÄCK FARSTA STRANDSKOGEN!

2 MAJ, ONSDAG, KL 18–21

Naturen utefter Magelungen är vacker och atrik. Här finns också en intressant kulturhistoria. Vi passerar igenom

den skyddsvärda Farsta strand-skogen. Anders Tranberg leder oss på denna familjeguidning på stigar och grusvägar, ca 3,5 km lång. Ta med fikal Avslut vid Farsta gård.

➤ **Samling:** Utanför Farsta strands t-banestation.

Info: Anders Tranberg, 073-724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se. Ingen föränmälan.

Avgift: Gratis för medlemmar, icke medlemmar 50 kr.

KLIMATRIKSDAG I STOCKHOLM

4-6 MAJ, FREDAG-SÖNDAG

Miljörörelsen behöver skapa ett massivt tryck i klimatfrågan och inför valet i september anordnas därför Klimatriksdagen. Fullspäckt program är att vänta plus utställningar på klimattema. På söndagen ordnas en demonstration från Stockholms universitet till Mynttorget, bra om så många som möjligt deltar då!

➤ **Info:** www.klimatriksdagen.se.

BRANDOMRÅDET I VÄSTMANLAND

19 MAJ, LÖRDAG, KL 9-19

Kom med på vårens höjdpunkt, en spännande och lärorik dag i Hälleskogsbrännan i Västmanland. Vi åker med hyrd buss från Brommaplan till Ramnäs. Under dagen får vi en guidad tur genom brandområdet och vi kommer också ha tid att gå runt i besökscentret. Medhavd lunch kan ätas i anslutning till besökscentret.

Vill man inte ha egen mat med sig finns möjlighet att äta där. Måste beställas i förväg. Meddela detta vid anmälan. Fika under guidningen i skogen bjuder vi på. Obs! Kostnad 300 kr/person, betalning i förskott, se info nedan.

➤ **Samling:** Brommaplan, kl 8.45, bussen avgår kl 9.

Info & anmälan: Senast 23 april till Elsa Lindahl, elsa.k.lindahl@gmail.com, tel 070-445 21 27.

Avgift: 300 kr/person. Betalning till plusgiro 36 72 73-0 i samband med anmälan.

VISNING AV RÅGSVEDS FRIOMRÅDE

22 MAJ, TISDAG, KL 17.30-20.30

Följ med och upplev ett riktigt artrikt och naturskönt område i Stockholm på den Biologiska mångfaldens dag. Utarmandet av den biologiska mångfalden är en av vår tids viktigaste frågor. Anders Tranberg guidar och visar oss runt i Rågsveds friområde med Kräppladalen och de magnifika skogslindarna på Ekornäset. Området är planerat att bli naturreservat i år. Ta med fika! Ca 4 km. Samarrangemang med lokala Kräpplagruppen.

➤ **Samling:** Rågsveds t-banestation.

Info: Anders Tranberg, tel 073-724 63 07, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se. Ingen föränmälan.

Avgift: Gratis för medlemmar, icke medlem 50 kr.

STORSTADENS FLADDER-MÖSS VID ÅRSTAVIKEN

22 MAJ, TISDAG, KL 21.30-24

Följ med på den populära fladder-musexkursionen vid Årstaviken på den Biologiska mångfaldens dag. Med hjälp av ultraljudsdetektorer hoppas vi att få höra och kanske även se några av de arter som finns i Stockholm. Ta gärna med fika! Antalet platser är begränsat till 30.

➤ **Samling:** Vid Årstalundens båtklubb, Vickergatan 33, 10 minuters gångväg från t-banestation Skanstull.

Info & anmälan: Senast 20 maj till Christian Sommer, chrisommer@hotmail.com, tel 070-794 76 46.

ÖRTVANDRING

23 MAJ, ONSDAG, KL 18-19.30

Vilda växter, de läker. Vi går en vandring i naturen i Kärrtorp och upptäcker genom våra sinnen vilda växter i vår närhet, som kan användas till mat, medicin och skönhetsvård. Praktiska tips, kuriosa och ett nytt sätt att se örter kan vi lova!

➤ **Samling:** Primulina, en kurs- och behandlingslokal med örtbaserade produkter, Söderarmsvägen 2, baksidan av huset. T-banestation Kärrtorp.

Info & anmälan: Senast 20 maj till hmvgruppen@gmail.com. Vid praktiska frågor om vandringen kan du ringa Anna I, tel 073-981 49 23.

JUNI

TÄTORTSNÄRA LANDSKAPSVÅRDANDE FÅR

3 JUNI, SÖNDAG, KL 10.30-13.30

Mellan stadsdelarna Glömsta och Vistaberg i Huddinge kommun finns Kästa bronsåldersgravfält som är en naturbetesmark sedan många århundraden tillbaka och där växter som gynnas av bete och slåtter blomstrar. Vi får träffa dagens fårskötare, arrendatorerna David och Annika och höra om deras arbete och uppdrag från kommunen. Ta med matsäck för picknick i fårhagen.

➤ **Samling:** Busshållplats Bergavägen, buss 714 från Huddinge station kl 9.46, vid Bergavägen kl 10.21.

Info & anmälan: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se. Info även tel 070-278 08 16.

Avgift: Gratis för medlemmar i Naturskyddsforeningen, 20 kr för övriga.

NATURNATTEN, BLACKEBERG OCH MÄLAREN

5 JUNI, TORSDAG, KL 18.30 TILL SENT

Traditionsenligt firar vi Naturnatten, denna gång på en grillplats vid Mälaren. Vi samlas vid elden och upplever naturens skådespel före och efter solnedgången. Naturguidning av Anders Tranberg, tipspromenad och fladder-musspaning. Vi står för ved. Du tar själv med något att grilla/äta, dryck och gärna sittunderlag.

➤ **Samling:** Torget utanför Blacke-

bergs t-banestation för gemensam promenad till Mälaren.

Info & anmälan: Ingela Norlin, ingela@landskapsarkeologerna.se.

RIKSSTÄMMA I UPPSALA

15-17 JUNI, FREDAG-SÖNDAG

Kom med och delta på Naturskyddsforeningens riksstämma, som i år blir nästgårds Stockholm. Stämman är lördag-söndag, nätverksträffar med mera på fredagen. Exkursioner brukar också arrangeras. Program kommer i slutet av april på www.naturskyddsforeningen.se.

INVENTERING AV ÄNGSVÄXTER PÅ EKUDDEN

17 JUNI, SÖNDAG, KL 11-15

Vartannat år inventerar vi växter inom vårt skötselområde på Ekudden och nu är det dags igen. Alla är välkomna, du som är duktig på florabestämning är särskilt välkommen. Ta med fika, kläder efter väder, paraply kan vara bra om det regnar, gärna också bestämningsflora och lupp.

➤ **Samling:** Flatens naturreservat, ängen på Ekudden vid Flatens norra strand, intill Listuddens gård. ca 2 km söder om t-banestation Skarpnäck.

Info: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se, tel 070-278 08 16.

AUGUSTI

SLÅTTER PÅ EKUDDEN

12 AUGUSTI, SÖNDAG, KL 10-15

Vi slår ängarna vid Ekudden med lie, räfsor och tar bort det slagna gräset. Ju fler vi blir, desto roligare har vi och desto större yta klarar vi av att sköta. Ta med kläder efter väder, heltäckande skor, fika och arbetslust. Kretsen håller med liar och räfsor.

➤ **Samling:** Flatens naturreservat, ängen på Ekudden vid Flatens norra strand, intill Listuddens gård, ca 2 km söder om t-banestation Skarpnäck.

Info: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se, 070-278 08 16.

KURS I FAGERSJÖSKOGEN OM NATURVÄRDEN

26 AUGUSTI, SÖNDAG, KL 10-15

Lär dig mer om skogar med höga naturvärden/sociala värden! Vi tittar på naturvårdsarter, artrika miljöer, strukturer, trädkontinuitet m.m. För nybörjare och alla som vill lära sig mer. Anders Tranberg, som också är med och leder länet Skogsgrupp, visar oss Fagersjöskogen. Ta med fika, sittunderlag och gärna anteckningsblock samt lupp, kikare och kamera om du har! För medlemmar, max 30 personer.

➤ **Samling:** Hökarängens t-banestation, södra utgången.

Info & anmälan: Anders Tranberg, anders.tranberg@naturskyddsforeningen.se, tel 073-724 63 07.

Natursnokarna – äventyr i naturen för dig som är mellan 6 och 12 år

Gillar du att snoka runt i skog och mark, så häng med! Vi träffas och tittar på grodor, gråsuggor, sparvar, växter och annat spännande. Vi lär oss mer om naturen och lite om friluftsliv, men framför allt har vi roligt tillsammans, naturintresserade barn och deras vuxna.

Natursnokarna är Naturskyddsföreningens barn- och familjeverksamhet där barn ger sig ut i naturen tillsammans med någon av sina vuxna. I Stockholm Söderort har vi en egen klubb. Årsavgiften för att vara med i Natursnokarna Söderort är 100 kr per barn och betalas in till Söderorts plusgiro 36 72 73-0. Som medlem får du programmet utskickat med e-post. Dessutom deltar du vanligtvis gratis på Söderorts natursnoksaktiviteter. Vid vissa aktiviteter kan en självkostnadsavgift för till exempel material eller resor tillkomma. Betalar du årsavgiften under hösten gäller

den även påföljande år. Är du inte anmäld tidigare så gör det samtidigt som du betalar årsavgiften till Agneta Hammarskiöld: agneta.hd@delta.se. Ange adress, hemtelefon och födelseår. Har du frågor, ring Agneta Hammarskiöld, tel 0707-26 03 21 (kvällstid).

FÅGLAR PÅ STRÖMMEN

18 FEBRUARI, SÖNDAG

Vi tittar på vinterfåglar.

HUR SER TRÄDEN UT PÅ VÅRVINTERN?

17 MARS, LÖRDAG

Vad har börjat växa nu? Vi letar tidiga blommor och tittar på trädens knoppar.

VI SES I SKYMNINGEN

14 APRIL, LÖRDAG

Vi ses i skymningen, grillar korv och pratar om väsen man en gång i tiden trodde fanns i skogen: skogsrån och vittror, troll och jättar, kanske gastar och spöken.

LAMM PÅ STENE GÅRD

MAJ

En helg i början av maj åker vi till Norra Stene gård och tittar på lammungar

Foto: Maria Giese

VÅRAVSLUTNING: DE VILDA BLOMMORNAS DAG

17 JUNI, SÖNDAG

Vi bygger ett jättestort insekshotell och tittar på vilda blommor. Den som vill tar brons-, silver- eller guld falcken

genom att peka ut arter hen kan.

FLADDERMÖSS I MÖRKRET

11 AUGUSTI, LÖRDAG

Vi ger oss ut när det mörknar för att titta och lyssna efter fladdermöss.

GROTTKLÄTTRING I TYRESTA

SEPTEMBER

I början av september åker vi till Tyresta för grottklättring.

Detta är ett preliminärt program.

Några datum och aktiviteter kan komma att flytta runt eller ändras. Och fler aktiviteter kan tillkomma. För mer information och fullständigt program, mejla Agneta Hammarskiöld agneta.hd@delta.se, eller anmäl dig till Natursnokarna Söderort.

VILL DU TESTA ATT LEDA NATURSNOKAR?

Under 2018 ordnar Snokkansliet/riks några snoktillfällen för barn och deras vuxna vid sjön Trekanten i Gröndal. Barn mellan 3 och 10 år är välkomna tillsammans med minst en vuxen. Varje gång kommer de som är sugna på att testa att snokleda att få göra det. Eva Lindberg och Ida Wahlund håller ihop det hela. Detta som en slags "prao" innan du som vill leda snokgrupp eventuellt startar en egen grupp. Det finns utbildningar att gå under året i olika delar av Sverige och mängder av tips och tricks på Naturkontakt om du får blodad tand...

Tillfällena blir den 29 april, 20 maj, 2 september och 9 december ca kl 13-16 alla gånger. De som kommer har med eget fika, bra kläder och något att sitta på. Om du är intresserad hör av dig till Eva Lindberg på tel 070-344 44 31 eller mejla eva.lindberg@naturskyddsforeningen.se. Varmt välkommen!

Våra lokala grupper

ANTI SCAMPI-GRUPPEN

Antiscampigruppen uppmärksammar problematiken kring produktionen av tropiska jätteräkor. Genom kontakt med konsumenter, grossister, affärer och restauranger försöker vi få fler att sluta med denna handel. Vi ordnar seminarier och debatter och har kontakt med andra nationella och internationella grupper. Nu behövs en extra ansträngning eftersom de ASC-certifierade räkorna har fått grönt ljus i WWF:s fiskeguide, trots att de räkorna inte är mer hållbart producerade än andra odlade tropiska jätteräkor.

Om du vill vara med i gruppen, anmäl intresse till gudrun.hubendick@naturskyddsforeningen.se.

GRÖNOMRÅDESGRUPPEN

Stockholm växer, vilket genererar planer på nya bostäder och vägar. Ofta inkräktar detta på grönområden. Även en till synes ointressant gräsplätt kan vara av stort lokalt rekreativvärde eller en viktig spridningsväg för växter och djur. Vi söker dig som är intresserad av att på ideell basis arbeta med grönstrukturfrågor i relation till bostads- och vägbyggen med mera.

Kontaktperson: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se.

HANDLA MILJÖVÄNLIGT-GRUPPEN

Handla Miljövänligt-gruppen arbetar med frågor som rör hållbar konsumtion och konsumentmakt. Vi arrangerar möten, studiecirkel, butiksevent, klädbytdagar och mycket annat. Vårt arbete leder ofta till konkreta resultat. Under klädbytdagarna de två senaste åren har över tusen besökare passat på att uppdatera sin garderob miljösmart. Vi behöver dig som vill vara aktiv men även dig som vill hjälpa till någon enstaka gång. Inga förkunskaper behövs.

Kontakt: hmvgruppen@gmail.com.

KEMIKALIEGRUPPEN

Kemikaliegruppen arbetar för att öka medvetenheten och minska exponeringen för farliga kemikalier i vår vardagsmiljö. Vi sprider information och försöker även påverka politiker, näringsliv och olika samhällsinstitutioner. Gruppen träffas regelbundet samt anordnar olika aktiviteter som exempelvis föreläsningar och filmvisningar för allmänheten. Alla är välkomna att engagera sig och inga förkunskaper krävs.

Kontaktperson: Anky Enskog, kemikaliegruppen@gmail.com.

NÄTVERKET TRAFIKVAL ÖST

Vi är ett nätverk med ett tiotal organisationer som arbetar för att Östlig förbindelse inte ska byggas. Mer info finns på webbplatsen www.trafikvalost.se.

Kontaktperson: Beatrice Sundberg, beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se.

TRAFIKGRUPPEN

Vi arbetar med inriktning på att förbättra kollektivtrafik och förutsättningar för cykel- och gångtrafik. Staden kan inte planeras efter biltrafiken, som bör minska. Det är viktigt för att minska utsläppen av klimatgaser, men också för att få en stad som är trevlig att vistas i. Torg och gator som befrias från bilar ger utrymme för socialt liv. Minskad trängsel, mindre risker, buller och avgaser är några av de positiva effekter som enkelt kan uppnås. Vi vill peka ut brister och visa vilka möjligheter som finns, arbeta med information i form av artiklar och insändare, uppvaktning av politiker, möten och manifestationer. Vill du vara med så tveka inte att anmäla dig. Inga förkunskaper behövs och det finns en mängd olika arbetsuppgifter.

Kontakt: trafikgruppensthlm.snf@gmail.com.

VATTENGRUPPEN

Vill du vara med och arbeta för renare vatten i Stockholm? Vårt vatten tampas med många olika problem som överfiske, läkemedelsrester och algblomning. Hjälpt oss att bidra till en bättre vattenmiljö! Är du intresserad av vatten i din närmiljö, vill hjälpa till att driva kampanjer, utbyta kunskap och inspirera varandra i vattengruppen? Det kostar inget att gå med, du behöver ingen förkunskap och du bestämmer själv hur mycket du vill engagera dig.

Kontaktperson: Jofina Eveli, vattengrupp.stockholm@gmail.com.

ÄNGSGRUPPEN

Ängsgruppen leder Söderorts-kretsens skötsel av Ekudden vid sjön Flaten i Flatenreservatet i södra Stockholm. Vi har genom ett brukaravtal med Stockholms stad åtagit oss att sköta det 4,4 hektar stora området och där återskapa ett ängslandskap med stort inslag av såväl äldre som yngre ekar. I den årliga skötseln ingår bland annat lövräfsning, slåtter, slyröjning och städning. Vi följer också floran och faunan genom inventeringar. Vill du vara med? Välkommen till vårfagning den 22 april och de andra aktiviteterna på Ekudden. Se vårprogrammet.

Kontakt: Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se; Birgitta Råstander, birgitta.rastander@hotmail.com, tel 08-94 13 89.

VÅRA LÄNSGRUPPER

CYKELGRUPPEN

Vill du engagera dig i cykelfrågor, ta kontakt med Cécile Everett, cecile.everett@gmail.com. Se även webbplatsen <https://cykelgruppensthlm.wordpress.com/>.

KLIMATGRUPPEN

Klimatgruppen arbetar för att skapa en större medvetenhet och förståelse för klimatproblematiken hos allmänheten i Stockholms län, men även att se möjligheter i stället för problem! Gruppen träffas regelbundet och just nu arbetar vi med kommunikation och solceller. Följ oss gärna på Facebook: Klimatgruppen i Stockholm.

Är du nyfiken och vill veta mer? Tveka inte att kontakta Beatrice Sundberg på beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se.

SKOGSGRUPPEN

Vi är en exkursionsinriktad arbetsgrupp som inventerar skogarna i länet. Vi arbetar med skogsbruksfrågor som till exempel rekonstruktion tillbaka till naturskogar.

Vill du engagera dig i skogsfrågor, ta kontakt med Ronny Fors, ronny.fors@naturskyddsforeningen.se, tel 073-802 45 43.

Snabbguide till aktiviteter

MEDELA GÄRNA DIN
E-POSTADRESS TILL
KRETSEN DU TILLHÖR.
[STOCKHOLM ELLER SÖDERORT]

KRETSARNAS VÅR- & SOMMARPROGRAM

- FEB 15 Caférepet – laga och prata hållbarhet
20 Hormonstörande ämnen: film och diskussion
- MAR 5 Caférepet – laga och prata hållbarhet
8 Årsmöte Söderortskretsen
11 Var med och laga det gröna kökets mat
17 Antiscampidagen 2018
21 Bra mat för hälsa, miljö och klimat
22 Årsmöte Stockholmskretsen
26 Skogsbranden i Västmanland
27 Gör din egen ekologiska deo och salva
- APR 8 Vår fåglar på Södertörn
12 Hur går det för grodorna i Björkhagen?
14 Utbildningsdag "Svenska i naturen"
14 Klädbytdagen
17 Vad döljer sig i hudvård och smink?
22 Vår fagning på Ekudden
29 Kyrksjön och Brommas närskogar
- MAJ 2 Upptäck Farsta strand-skogen
4-6 Klimatriktsdag i Stockholm

- 19 Brandområdet i Västmanland
22 Visning av Rågsveds friområde
22 Storstadens fladdermöss vid Årstaviken
23 Örtvandring
- JUN 3 Tätortsnära landskapsvårdande får
5 Naturnatten, Blackeberg och Mälaren
15-17 Riksstämman i Uppsala
17 Inventering av ängsväxter på Ekudden
- AUG 12 Slätter på Ekudden
26 Kurs i Fagersjöskogen om naturvärden

NATURNOKARNAS PROGRAM

- FEB 18 Fåglar på Strömmen
MAR 17 Hur ser träden ut på vårvintern?
APR 14 Vi ses i skymningen
MAJ Lamm på Norra Stene gård
JUN 17 Våravslutning: De vilda blommornas dag
AUG 11 Fladdermöss i mörkret
SEP Grottklättring i Tyresta

STOCKHOLMS NATURSKYDDSFÖRENING

Besöksadress: Norrtullsgatan 12 N
Postadress: Box 6361, 102 35 Stockholm
sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se
Facebook: Stockholms naturskyddsförening

SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENING

[Stadsdelarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck]
c/o Staffan Winter, Gribbylundsvägen 81, 187 68 Täby
soderort@naturskyddsforeningen.se
www.soderort.naturskyddsforeningen.se
Facebook: Söderorts Naturskyddsförening

Naturskyddsföreningen